

Setteriksadvokat
Oystein Thommessen.

I dag skulle den rettslige etterforskning i anledning av major O. Langelands bok «Dømmer ikke» komme i gang for alvor, og fra tidlig i morges har vestibyen og korridorene i det gamle tinghus vært tett besatt av interesserte, hvorav bare et fåtall slipper inn i det lille rettslokalet. De andre har ikke gått glipp av noe større, for noe sensasjonelt er ikke fremkommet i formiddagens rettsmøte lall-fall.

Langeland møtte som bebudet, og han var tydeligvis i kamphumor. Han gjorde straks oppmerksom på at han ville begjære seg siktet for å kunne eksaminere vitnene. Dette hadde påtalemyndighetens representant, setteriksadvokat Oystein Thommessen, ikke noe imot, og

administratør, dommer Bjarne Didriksen, meddelte ham at begjæringen var imøtekommet. Direktør Arne Bergsvik, hvis sak er slått sammen med Langelands — det gjelder hans skrift «We are no criminals» — fikk også imøtekommet sin begjæring om å bli betraktet som siktet, og advokat Alf Borgen ble oppnevnt som hans forsvarer.

Men Langeland hadde flere innvendinger å gjøre. Han protesterte mot at det overhodet ble foretatt vitneavhøring før han hadde fått anledning til å sette seg inn i dokumentene, og han ville reise spørsmål om setteriksadvokatens habilitet. Dette begrunnet han med at han i sin nye bok har skrevet at den krets, som har stått i spissen for landssvikoppgjøret, har hatt en egen evne til ikke å kunne innse sin inhabilitet, og han hadde grunn til å tro at advokat Thommessen tilhørte denne krets. Dommeren gjorde ham oppmerksom på at det som skulle behandles i dette rettsmøte utelukkende var biskop Berggravs forhold slik som det er fremstilt i Langelands bok, og at man måtte kunne komme tilbake til formalitetsspørsmålet senere. Langeland slo seg da til fæls med det.

På dommerens spørsmål erklærte Langeland at han vedsto seg inn-

Berggravs tur til Krokskogen belyses i Langelandssaken

Langeland blir siktet, men vil nu reise spørsmål
om setteriksadvokatens habilitet

Major Langeland,
fotografert i retten i dag.

holdet i sin bok, bortsett fra et par mindre vesentlige ting som han ikke hadde funnet det av betydning å korrigere.

Setteriksadvokaten stilte ham så spørsmål om en del avsnitt i boken, bl. a. om den 70-årige Olava som fikk en så urimelig straff for 14 dagers medlemskap i NS, og ville vite hvor han hadde sine opplysninger fra. Langelands svar ga ikke noen klarhet om dette.

Man kom så inn på biskop Berggravs forhold. I Langelands bok heter det: «Det norske folk vet nu at det går an å dra til skogs sammen med fienden og forsøke å få vare vernepliktige til å vende tilbake til Oslo istedetfor å kjempe, og det vet at det går an å gå til fienden og forhandle om avsetning av den lovlige regjering og etterpå bli belønnet med storkors av St. Olav.» Slike erfaringer skaper tvil om hva man kan gjøre i krigstid.

Fortsatt side 2, spalte 4.
(Langeland-saken —)

Når en mann har gjort så merkelige ting og dertil er prest må det vel sies å være temmelig enestående i historien at han føler seg kallet til å lede det kor som roper: Korsfest, korsfest!

Politimester Welhaven ble først avhørt som vitne om biskop Berggravs tur til Krokskogen den 15. april 1940. Politimesteren forklarer at i den første uken etter 9. april fikk han henvendelse fra et par nervøse fedre som oppga at deres sønner, gutter i 15-års alderen, var dratt av sted gjennom Nordmarka for å slutte seg til de norske tropper og at de antagelig var blitt avvist på grunn av sin ungdom eller ikke hadde nådd fram og var blitt omringet av tyskerne.

Det var fare for at de kunne komme av sult og kulde eller bli skutt av tyskerne. Politimesteren kan ikke huske om det var fedrene selv som nevnte biskopen eller om det var han som rådde dem til å henvende seg til Berggrav. Men den 15. april kom Berggrav til politimesteren og fortalte at han hadde fått den tyske general Engelbrechts tillatelse til å dra opp til Krokskogen og gi guttene beskjed om at de ikke hadde noe å risikere av tyskerne hvis de ville vende hjem.

Biskopen ba om assistanse til turen, og politimesteren ga to konstabler i sivil ordre om å følge ham og bære det store høyttalerapparatet han skulle ha med seg. En av politikammeretst kontorister, Borgen, skulle bli med som kjentmann, og de skulle kjøre i to av politiets biler. Kort etter kom to tyske offiserer i bil for å følge dem gjennom de tyske linjer.

Dagen etter hadde biskopen gitt rapport til general Engelbrecht om turen, og generalen hadde spurt ham om han hadde sett noen norske militære i Krokskogen. Biskopen hadde svart at det ønsket han ikke å gi opplysning om, og dette hadde generalen funnet rimelig.

En tid senere sto det i en avis en fremstilling av biskoppens tur til Krokskogen som var helt uriktig og som, biskopen hadde tatt seg meget nær av. Det tyske tidsskrift

Signal hadde også gjengitt et fotografi av biskopen mens han sto ved megafonen oppe i Krokskogen. Biskopen innfant seg på politikammeret, og sammen med de tre som hadde fulgt ham, ble det satt opp en beretning om turen, som politimesteren attesterte for så vidt hans kjennskap til turen angikk.

Langeland: — Ifølge biskop Berggravs bok gjaldt det ikke unge gutter, men vernepliktige som ikke hadde fått kontakt med sine meldesteder i Oslo og derfor hadde begitt seg gjennom Nordmarka.

Politimesteren: — Jeg er oppmerksom på at det her er en uoverensstemmelse mellom biskopen og meg.

Nuværende kontorsjef Borgen forklarte seg om turen. Man bilte til Norderhov kirke og deretter veien opp til Asa så langt man kunne komme. Her ble man forlatt av de to tyske offiserer og man gikk på ski opp til gården Stubbdal. Da biskoppen her prøvde megafonen, tok en tysk offiser et bilde av ham, men offiseren ga sitt æresord på at det ikke skulle offentliggjøres. Et stykke ovenfor Stubbdal brukte biskoppen megafonen for å komme i forbindelse med de norske gutter, som skulle gis beskjed, men da man ikke hørte noe vendte man tilbake. På tilbaketuren ble man av tyskerne nærmest behandlet som fanger, og vitnet hadde inntrykk av at tyskerne hadde mistanke om at de var blitt lurt.

Advokat Thommessen: — Hva var det Berggrav ropte i megafonen?

— Noe sånt som: «Dette er fra Norges Røde Kors. Vi er her for å yte der hjelp.»

— Ikke noe om at guttene skulle kaste våpene?

— Nei, langt ifra. Det var jo ikke hensikten med turen. Jeg hadde deltatt i kampene på Ringelike og var nettopp kommet tilbake til Oslo. Jeg var overbevist om at det ikke fantes noen bevæpnede nordmenn eller andre som streift omkring i skogen. Men for alle tilfelles skyld gjaldt det å gi unge gutter som var engstelige for å komme tilbake, beskjed om at de ikke hadde noe å frykte.

Vitnet hadde gått ned en stund for Berggrav for å ordne med hjemreisen, og biskopen hadde senere fortalt at han hadde truffet en norsk skipatrolje.

Langeland: — Var det ikke meningen at dere skulle ha noen hundre mann med dere hjem igjen?

— Det hadde aldri vært på tale.

Aftenposten, 31.5.49

105708